

Hersenen en kunst

Al van oudsher bestaat er een spreekwoordelijk verband tussen geestesziekte en creatieve aanleg. Begin 20e eeuw kwam de Duitse psychiater Hans Prinzhorn tot de conclusie dat het werk van zijn patiënten meer was dan alleen in beeld vertaalde pathologie.

Het boek van Prinzhorn in 1922 over schizofrene kunst was een eye-opener voor de surrealisten in het Interbellum en voor Jean Dubuffet in 1947 met de 'Art Brut'. Hij was de grondlegger van wat nu 'Outsider Art' wordt genoemd. De beste Nederlandse outsider-kunstenaar Willem van Genk (1927-2005) was autistisch en schizofreen. In de jaren 70 van de 20e eeuw bleek dat autistische savants soms over een fabelachtige tekenvaardigheid beschikken. Ook zijn mensen met een lichtere vorm van autisme tegenwoordig steeds vaker succesvol als kunstenaar.

Recent groeit ook onze kennis van kunstenaars met dementie. Hoewel de ziekte een verwoestend effect heeft op hun kunstproductie blijft het werk van sommigen zoals Willem de Kooning een breder publiek boeien. Ook zijn er diverse legendarische casussen van kunstenaars met plotselinge hersenschade zoals door een beroerte. Zij blijven vaak wel kwalitatief goed werk maken, maar niet zelden heel anders dan het werk vóór de beroerte.

In dit college bestuderen we kunstenaars met dementie, beroertes, schizofrenie, autisme, bipolaire stoornis en outsiderkunst. We kijken daarbij naar wat de recente neurowetenschappen en de psychiatrie ons kunnen vertellen over deze kunst en de menselijke creativiteit.

Afbeelding: Willem van Genk, Stichting Willem van Genk (foto Johan Holtrop).

Johan Holtrop

Docent

Johan Holtrop is kunsthistoricus en gespecialiseerd in de relatie tussen beeldende kunst en het brein. Hij werk(te) onder andere als tentoonstellingsmaker, criticus, schrijver en doceert bij verschillende instellingen, zoals HOVO, vanaf 1996.

Vakgebied

Kunst- en cultuurgeschiedenis

Seizoen

2026 zomer/najaar

Dag

Maandag

Inschrijven voor

ma 05 okt. 2026

Tijd

14.00 - 16.15

Cursusdata

19-okt., 26-okt., 02-nov., 09-nov.

Prijs

€ 100,-

Aantal colleges

3

Werkvorm

Hoorcollege met mogelijkheid tot vragen na afloop

Cursusmateriaal

n.v.t.

Opmerkingen

Powerpoint van de cursus wordt niet digitaal beschikbaar gesteld.